

УДК 351.858:659.2(477)

DOI <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2025.5.3>

Верительник Світлана Мельсиківна,
 доктор філософії з публічного управління та адміністрування,
 доцент кафедри публічного управління та адміністрування
 Маріупольського державного університету
 ORCID ID: 0000-0002-6960-3737

Сторожев Сергій Євгенович,
 магістрант навчально-наукового інституту управління
 Маріупольського державного університету
 ORCID ID: 0009-0004-3209-9313

ЗАКОНОДАВЧА БАЗА РЕГУЛЮВАННЯ КОМУНІКАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ТА МЕХАНІЗМИ ВПРОВАДЖЕННЯ І РЕАЛІЗАЦІЇ ЕЛЕМЕНТІВ КОМУНІКАЦІЇ

LEGISLATIVE FRAMEWORK FOR REGULATING UKRAINE'S COMMUNICATION POLICY AND MECHANISMS FOR THE IMPLEMENTATION AND REALIZATION OF COMMUNICATION ELEMENTS

У статті здійснено комплексний аналіз законодавчої бази регулювання комунікаційної політики України та механізмів впровадження і реалізації її ключових елементів в умовах трансформації системи публічного управління та загострення безпекових викликів, зумовлених повномасштабною збройною агресією російської федерації. Досліджено нормативно-правові акти, що визначають засади державної комунікації, стратегічних комунікацій, інформаційної безпеки та доступу до публічної інформації, а також їхню роль у забезпеченні стійкості національного інформаційного простору в період воєнного стану. Особливу увагу приділено аналізу практичних механізмів реалізації державної комунікаційної політики, зокрема діяльності органів публічної влади, міжвідомчої та міжсекторальної координації, використанню цифрових платформ, загальнонаціонального телемарафону, аудіовізуальних, культурних та інформаційних інструментів як складових єдиного комунікаційного контуру держави. Проаналізовано рішення Ради національної безпеки і оборони України, положення законодавства у сфері інформації, медіа, культури та кінематографії, а також їх вплив на формування узгодженої державної комунікаційної стратегії. У статті обґрунтовано, що в умовах війни державна комунікаційна політика виконує не лише інформаційну, а й безпекову, консолідаційну та мобілізаційну функції, водночас потребуючи дотримання демократичних стандартів відкритості, прозорості та захисту прав людини. За результатами дослідження зроблено висновок про відносну ефективність чинної моделі державної комунікації в кризових умовах, поряд із наявністю фрагментарності нормативного регулювання та обмеженої інституційної узгодженості. Обґрунтовано доцільність подальшої систематизації законодавчої бази, посилення координаційних механізмів і впровадження сучасних цифрових рішень з метою підвищення стійкості інформаційного простору та забезпечення потреб післявоєнного відновлення і євроінтеграційного розвитку України.

Ключові слова: державна комунікаційна політика; законодавче регулювання; стратегічні комунікації; інформаційна безпека; публічне управління; воєнний стан.

The article provides a comprehensive analysis of the legislative framework regulating Ukraine's communication policy and the mechanisms for the implementation and realization of its key elements in the context of public governance transformation and escalating security challenges caused by the full-scale armed aggression of the Russian Federation. The study examines regulatory and legal acts that define the principles of state communication, strategic communications, information security, and access to public information, as well as their role in ensuring the resilience of the national information space under martial law. Particular attention is paid to the analysis of practical mechanisms for implementing state communication policy, including the activities of public authorities, interagency and cross-sectoral coordination, and the use of digital platforms, the nationwide telethon, audiovisual, cultural, and information tools as components of a unified state communication framework. The article analyzes decisions of the National Security and Defense Council of Ukraine, as well as legislation in the fields of information, media, culture, and cinematography, and assesses their impact on the formation of a coherent state communication strategy. The study substantiates that under wartime conditions, state communication policy performs not only informational but also security-related, consolidating, and mobilizing functions, while simultaneously requiring adherence to democratic

standards of openness, transparency, and protection of human rights. Based on the research findings, the article concludes that the current model of state communication demonstrates relative effectiveness in crisis conditions, while remaining characterized by regulatory fragmentation and limited institutional coherence. The necessity of further systematization of the legislative framework, strengthening coordination mechanisms, and implementing modern digital solutions is substantiated in order to enhance the resilience of the information space and to meet the needs of post-war recovery and Ukraine's European integration development.

Key words: state communication policy; legislative regulation; strategic communications; information security; public governance; martial law.

Постановка проблеми. В умовах повномасштабної збройної агресії Російської Федерації комунікаційна політика держави в Україні набула статусу одного з ключових елементів публічного управління та національної безпеки. Державна комунікація перестала виконувати виключно інформаційну функцію і трансформувалася в інструмент забезпечення суспільної стійкості, довіри до інститутів влади та координації дій у кризових умовах. Проблема полягає в тому, що законодавча база регулювання комунікаційної політики України формувалася переважно в умовах кризового реагування, а не як цілісна й системно вибудована модель. Унаслідок цього правове поле державних комунікацій характеризується фрагментарністю, поєднанням базових законів, указів Президента, рішень Ради національної безпеки і оборони України та численних підзаконних актів. Така структура, з одного боку, забезпечує оперативність і гнучкість управлінських рішень, а з іншого – ускладнює координацію між суб'єктами комунікаційної політики та створює ризики нормативної неузгодженості. Особливої актуальності ця проблема набуває в умовах воєнного стану, коли неузгоджені або несистемні комунікаційні дії можуть призвести до дезінформації, зниження рівня довіри громадян до держави та виникнення соціальної напруги. Водночас законодавчі акти, що регулюють інформаційну, медійну, культурну та безпекову сфери, фактично виконують спільну функцію – формування єдиного комунікаційного простору та протидії інформаційним загрозам.

У науковому вимірі зазначена проблема пов'язана з необхідністю комплексного аналізу комунікаційної політики держави як системного явища, що поєднує правові, інституційні та управлінські компоненти. Важливим науковим завданням є визначення ролі законодавчих і підзаконних актів у формуванні механізмів стратегічних комунікацій, а також з'ясування меж взаємодії між принципами відкритості публічної влади та вимогами інформаційної безпеки. У практичному вимірі досліджувана проблема безпосередньо пов'язана з ефективністю діяльності органів дер-

жавної влади, здатністю забезпечувати узгоджену комунікацію з громадянами та підтримувати стабільність інформаційного простору в умовах війни. Таким чином, аналіз законодавчої бази та механізмів реалізації державної комунікаційної політики є важливим як для розвитку наукових підходів у сфері публічного управління, так і для вдосконалення практики державних комунікацій в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В українській науковій думці проблематика державної комунікаційної політики активно розвивається після 2014 року. Значний внесок у дослідження нормативно-правових засад інформаційної та комунікаційної політики зробили В. Горбулін, Г. Почепцов, О. Дубас та Н. Драгомирецька. Зокрема, у працях Г. Почепцова аналізується трансформація комунікації в умовах гібридної війни та роль держави у формуванні стійкого інформаційного простору [1]. Дослідження, що стосуються державної політики в інформаційній сфері, часто концентруються на питаннях інституційних підходів та функцій держави в умовах загроз, зокрема у працях В. Горбуліна [2]. Окрему групу становлять статті, переважно електронні, присвячені законодавчому регулюванню комунікацій та медіасфери в Україні. У них аналізуються положення Законів України «Про інформацію» [3], «Про доступ до публічної інформації» [4], «Про медіа» [5], а також стратегічні документи у сфері національної та інформаційної безпеки (наприклад, Стратегія інформаційної безпеки України, затверджена Указом Президента України №47/2017, з подальшими редакціями) [6]. Водночас аналіз останніх публікацій свідчить, що механізми впровадження та інституційної реалізації елементів комунікаційної політики, особливо в умовах воєнного стану, залишаються недостатньо дослідженими. Більшість робіт зосереджені на нормативних засадах, тоді як практичні аспекти міжвідомчої координації, використання аудіовізуального контенту та культурних інструментів у державній комунікації потребують подальшого наукового осмислення.

Мета дослідження. Метою статті є комплексний аналіз законодавчої бази регулювання

комунікаційної політики держави та визначення механізмів впровадження і реалізації її ключових елементів у сучасних умовах. Для досягнення поставленої мети у статті передбачено проаналізувати основні нормативно-правові акти, що формують правові засади державних комунікацій, а також дослідити їх роль у забезпеченні узгодженої взаємодії органів публічної влади з суспільством.

Виклад основного матеріалу. Формування законодавчої бази регулювання комунікаційної політики держави в Україні відбувалося поступово, однак найбільш інтенсивного розвитку вона набула після 2014 року і особливо в умовах повномасштабної війни з Російською Федерацією. На відміну від держав із усталеними моделями урядових комунікацій, українська система формулася під тиском реальних безпекових викликів, що зумовило її прикладний, а не теоретичний характер. Законодавчі норми у сфері інформації та комунікацій фактично стали інструментами реагування на гібридну агресію, дезінформацію та спроби дестабілізації суспільства [3,4].

Базові принципи державної комунікації – відкритість, прозорість, обов'язок органів влади інформувати суспільство та гарантія права на інформацію – закріплені в Законі України «Про інформацію». Саме ці норми створили правові передумови для безперервної комунікації між державою і громадянами у період воєнного стану, запобігаючи виникненню інформаційного вакууму. Закон «Про доступ до публічної інформації» доповнив цю рамку, встановивши чіткі вимоги до оприлюднення рішень органів влади та забезпечивши механізми регулярного інформування населення навіть у кризових умовах. Принципово важливим етапом стало включення комунікаційної політики до сфери національної безпеки. Закон України «Про національну безпеку» визначив інформаційну безпеку як одну зі складових загальної безпекової системи та заклав правові підстави для розвитку стратегічних комунікацій. Подальше нормативне закріплення цього підходу відбулося у Стратегії інформаційної безпеки України, де інформаційний простір прямо визначено полем протистояння, а стратегічні комунікації інструментом протидії гібридній агресії [6].

Окрему роль у реалізації державної комунікаційної політики відіграють рішення Ради національної безпеки і оборони України, які в умовах війни виконують функцію швидкого антикризового регулювання. Рішення РНБО щодо запровадження єдиної інформаційної політики у період воєнного стану та щодо нейтралізації інформацій-

них загроз створили механізми централізованої координації комунікацій, визначили коло офіційних джерел та встановили правила поширення чутливої інформації [7]. Цей документ забезпечив узгодженість дій між органами державної влади та став запобіжником інформаційної дезорганізації в перші критичні місяці війни. Важливим елементом нормативної бази є також Закон України «Про медіа», який адаптував українське медіарегулювання до європейських стандартів і водночас врахував особливості функціонування медіа в умовах воєнного стану. Закон запровадив механізми відповідальності та прозорості, що сприяли стабілізації інформаційного простору та обмеженню діяльності медіа, пов'язаних з інтересами держави-агресора.

Окремий блок законодавчого забезпечення державної комунікаційної політики пов'язаний зі сферою культури та кінематографії. Закон України «Про культуру»[8] та Закон України «Про державну підтримку кінематографії»[9] створили правові підстави для використання аудіовізуального контенту як інструменту державної комунікації. У законі про державну підтримку кінематографії прямо зафіксовано, що кінематограф спрямований на формування позитивного міжнародного іміджу України, зміцнення державності та національної ідентичності. Таким чином, культурна політика інтегрується в загальну систему стратегічних комунікацій держави. Практична реалізація державної комунікаційної політики України в умовах повномасштабної війни здійснюється через поєднання законодавчих норм і спеціальних управлінських механізмів, спрямованих на забезпечення інформаційної стійкості та безпеки. Базовими правовими інструментами такої реалізації виступають Закони України «Про інформацію» та «Про доступ до публічної інформації», які встановлюють обов'язок органів державної влади здійснювати системну, відкриту та безперервну комунікацію з громадянами навіть в умовах воєнного стану.

Ключовим практичним механізмом реалізації державної комунікаційної політики стали рішення Ради національної безпеки і оборони України, які в умовах війни виконують функцію швидкого антикризового регулювання. Рішення РНБО від 18.03.2022 щодо реалізації єдиної інформаційної політики в умовах воєнного стану запровадило модель централізованої державної комунікації, визначило коло офіційних джерел інформації та порядок узгодження чутливих повідомлень. Практичним результатом цього рішення стало створення єдиного комунікаційного контуру між Офі-

сом Президента, МКП, Міністерством оборони України та Генеральним штабом ЗСУ. Подальший розвиток механізмів практичної реалізації комунікаційної політики закріплено у Рішенні РНБО від 18.03.2023 «Про нейтралізацію інформаційних загроз» [10], яке передбачило посилення моніторингу медіа та соціальних мереж, міжвідомчу координацію силових і цивільних структур та визначення пріоритетів інформаційної оборони. На практиці це означало, що комунікаційна діяльність усіх органів влади здійснюється в межах єдиної стратегічної лінії, що мінімізує ризики дезінформації та внутрішніх суперечностей.

Важливим інституційним механізмом реалізації державної комунікаційної політики є діяльність Міністерства культури та інформаційної політики України, яке координує інформаційні кампанії, протидію дезінформації та створення державного контенту. Через Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки МКП здійснюється системний аналіз інформаційного простору та оперативне реагування на інформаційні атаки Російської Федерації, що перетворює стратегічні комунікації на щоденну управлінську практику.

Одним із найбільш показових прикладів практичної реалізації комунікаційної політики став телемарафон «Єдині новини», запущений у перші години повномасштабного вторгнення. Його функціонування забезпечило узгоджене інформування населення, централізацію офіційних повідомлень та стабілізацію інформаційного простору у кризовий період. Телемарафон виконував не лише інформаційну, а й психологічну функцію, знижуючи рівень паніки та сприяючи збереженню довіри до державних інституцій. Окремим напрямом практичної реалізації державної комунікаційної політики стала цифрова комунікація через офіційні канали органів влади та державні цифрові платформи. Застосування цифрових інструментів дозволило забезпечити оперативне інформування громадян про безпекові загрози, соціальні виплати та рішення органів влади в режимі реального часу, що істотно підвищило ефективність комунікації в умовах війни.

Вагомою складовою практичної реалізації комунікаційної політики є використання культурних і аудіовізуальних інструментів. Закон України «Про культуру» та Закон України «Про державну підтримку кінематографії» створили правові підстави для державного замовлення контенту, спрямованого на формування національної ідентичності та позитивного міжнародного іміджу України. Реалізація цих норм здійснюється через

систему мистецьких і кінематографічних конкурсів МКП та Державного агентства України з питань кіно. Практика діяльності державного мовника «ДІМ» засвідчує ефективність документального та соціального контенту як інструменту державної комунікації. Через конкурси та державне замовлення створюються аудіовізуальні проєкти, спрямовані на підтримку внутрішньо переміщених осіб, документування війни та формування колективної пам'яті, що розширює функціональне поле державної комунікаційної політики [11].

Отже, практична реалізація державної комунікаційної політики України ґрунтується на поєднанні нормативно-правового регулювання та інституційних механізмів, які забезпечують централізацію комунікацій, оперативність реагування та використання сучасних медіаінструментів. Умови війни зумовили перетворення законодавчих норм на дієві управлінські практики, що дозволяють державі підтримувати єдність інформаційного простору та ефективно протидіяти інформаційним загрозам.

Висновки. У ході дослідження встановлено, що законодавча база регулювання комунікаційної політики держави в Україні сформувалася як відповідь на безпекові виклики та має прикладний, адаптивний характер. Нормативно-правові акти у сфері інформації, національної безпеки, медіа та культури створили правові умови для реалізації державної комунікаційної політики в умовах воєнного стану, забезпечивши безперервність інформування, централізацію комунікацій і протидію інформаційним загрозам. Визначальну роль у цій системі відіграють рішення Ради національної безпеки і оборони України, які дозволяють оперативно впроваджувати механізми координації та стабілізації інформаційного простору. Доведено, що ефективність державної комунікаційної політики значною мірою залежить не лише від наявності законодавчих норм, а й від інституційної спроможності органів влади реалізовувати їх на практиці. Запровадження єдиного комунікаційного контуру, функціонування телемарафону «Єдині новини», розвиток цифрових платформ державної комунікації, а також використання аудіовізуальних і культурних інструментів свідчать про трансформацію комунікації з допоміжної функції управління у складову національної безпеки. Водночас виявлено, що чинна система регулювання зберігає риси фрагментарності та значну залежність від антикризових рішень, що потребує подальшого теоретичного осмислення і нормативного впорядкування. Перспективи

подальших наукових розвідок у цьому напрямі пов'язані з необхідністю комплексного аналізу інституційної взаємодії суб'єктів державної комунікаційної політики, оцінки довгострокових наслідків централізованих комунікаційних моделей та дослідження ролі культурних і аудіовізуальних інструментів у формуванні суспіль-

ної стійкості. Окремого вивчення потребують питання трансформації державної комунікації в післявоєнний період, зокрема баланс між вимогами інформаційної безпеки та демократичними стандартами відкритості, а також адаптація українського досвіду до європейських моделей публічного управління.

REFERENCES:

1. Pocheptsov, H. (2016). *Meanings and Wars*. Kyiv: National University of Kyiv-Mohyla Academy. [in Ukrainian].
2. Horbulin, V. (2017). *Global Hybrid War: The Ukrainian Front*. Kharkiv: Folio. [in Ukrainian].
3. Law of Ukraine "On Information". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> [in Ukrainian].
4. Law of Ukraine "On Access to Public Information". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> [in Ukrainian].
5. Law of Ukraine "On Media". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>
6. Decree of the President of Ukraine "On the Decision of the National Security and Defense Council of Ukraine of December 29, 2016". URL: <https://www.president.gov.ua/documents/472017-21374> [in Ukrainian].
7. Decree of the President of Ukraine "On the Decision of the National Security and Defense Council of Ukraine of March 18, 2022". URL: <https://www.rnbo.gov.ua/ua/Ukazy/5295.html> [in Ukrainian].
8. Law of Ukraine "On Culture". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17#Text> [in Ukrainian].
9. Law of Ukraine "On State Support of Cinematography". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1977-19#Text> [in Ukrainian].
10. Decree of the President of Ukraine "On the Decision of the National Security and Defense Council of Ukraine of March 18, 2022". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0003525-22#Text> [in Ukrainian].
11. Multimedia Platform for Foreign Broadcasting of Ukraine. URL: <https://kanaldim.tv/> [in Ukrainian].

Дата першого надходження рукопису до видання: 20.10.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 10.11.2025

Дата публікації: 10.12.2025